

Երևանի մարզպետարան
ի փոխգործակց
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
09-11-2000

ՊԱՏՐԻԱՐ-ՔՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Ստանալով, 3 Նոյեմբեր 2000
թիվ 3848

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳՈՐ Բ
ԾԱՅՐԱԳՈՑՆԻ ՊԱՏՐԻԱՐ ԵՒ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին
Հայաստան

Սիրելի Կեհափառ,

Համանակին անկանոն ձեռով, երբեմն միևեռ իսկ երրուսդեմի միջոցով (7), ստացել էինք Ձեր 6 (հ.1002) եւ 16 Մայիս (հ.1068), 30 Յունիս (հ.1387), 4 (հ.1630), 11 (հ.1669) եւ 14 Օգոստոս (հ.1695) եւ 13 Սեպտեմբեր (հ.1858), վերջերս ալ՝ 6 (հ.2001), 7 (հ.2003) եւ 17 Հոկտեմբեր (հ.2071) թուակիր գրությունները:

Պոլսահայության համար յատկապես ծանր այս օրերուն, մեզ ոչ ժամանակ ոչ ալ փափաք ունինք ուղղակի Պատրիարքական Աթոռոյս հետ աղերս լուսեցող հարցերով զբաղելու: Մի քանի կէտեր կան սակայն, զորս պիտի փափաքէիք յանձնել Ձերդ Սրբութեան նկատառման:

ա) հ.1002 եւ հ.1669 գրություններն զգալի է, որ Պատրիարքական Աթոռներուն կը վերաբերիք որպէս թեմական առաջնորդութիւններ, ինչ որ ներհակ է Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ հնամենի աւանդութիւններուն, 22.X.1925թ. Կանոնադրութեան (յօդ. 5), 19.VI.1946թ. Կանոնադրութեան (յօդ. 5, 6, 9 եւ 19), 21.IX.1995թ. Սահմանադրութեան Նախագծի (յօդ. 8, 7, 21) եւ 11.XII.1991թ. ՀՀ մօտ սլաշտօնաւաքս գրանցուած «Եկեղեցի Սփիւռքի Կանոնադրութեան» Նախաշաւոյի տրամադրութիւններուն: Կաթողիկոսը, Պատրիարքի մը իրաւասութեան սահմաններուն միջամտող նամակներ պէտք չէ գրել: «Պատրիարք» եւ «Առաջնորդ» եզրերը պատմականօրէն ոչ նոյնանիշ, ո՛չ ալ հոմանիշ են:

բ) Ի մասին Վատիկան տրուելիք այցելութեան (հ.1695 եւ հ.2002) Բոլորով սրտի համաձայն եւ զօրավիգ ենք Ձեզի, որք կը հետապնդէք «չոյր եկեղեցիներու հետ մեր եկեղեցւոյ կապերու նորոգումն ու ամրացումը»: Սակայն Սուրբ Գրիգոր «Լուսաւորչի մասունքներու ստացումը» անհասկնալի թուեցաւ մեզի: Անթիլիաս, Երուսաղէմ եւ Պոլիս Սուրբ Գրիգորի մասունքները յատուկ եւ պատմական պահարաններու մէջ կը պահուին: Վստահ ենք, որ մեր Հաւատքի Հօր մասունքները ունիք նաեւ Մայր Աթոռի զանաւորան մէջ: Ինչո՞ւ դիմել քայլի մը, որ անհասկնալի պիտի թուի լայն զանգումներուն: Հայ Եկեղեցին իր առաջին պաշտօնական Հայրապետին մասունքները Հռոմէ՞ն պիտի ստանայ: Ապագային պիտի լեզնէ՞ն գրողներ, որոնք պիտի փութան յիշելով, որ 1700-ամեակին օձուող երեւանի Մայր Տաճարի հիմքին դրուած Սուրբ Լուսաւորչի մասունքներն «անգամ» տրամադրուած են Հռոմի Պապին կողմէ: Այս մասին առոգեօք խորհրդակցութեան պէտք չկա՞ր եպիսկոպոսաց՝ եւ կա՞մ գոնէ Նուիրապետական Աթոռներու զաւակայններուն հետ:

գ) Հռոմի հետ կանգուն ուրիշ հարց մըն ալ կայ: Քանի մը օրէն Հռոմ կը մեկնիք, եւ ցարդ տեղեկութիւն տուցում չենք, թէ ի՞նչ պիտի ստորագրէք Հռոմի Պապին հետ: Անորաժեշտ է յիշել, թէ որեւէ փաստաթուղթ, որուն ԱՄՆԱԴՊԵՍ համաձայնութիւն չէ տուած եկեղեցական ոգիւն ԾՐԻՆԱԿԱՆ մարմին, յետագային կանոնական վարչականութիւն չ'ունենար եւ կը դառնար Կաթողիկոսի սեփական թղթակցութեանց կարգին, ինչպէս արդարեւ եղաւ Ձեր Երջանկայիշատակ Նախորդին կողմէ Նոյն Պապին հետ ստորագրուած փաստաթուղթի պարագային:

դ) Դուք արդեն տալիս եք ի վեր Կաթողիկոս եք եւ Ձեր իշխանութիւնը ապացուցելու համար պէտք չունիք «Երբեք Սփիւռքի Կանոնադրութեան» Ե.68-րդ յօդուածի տրամադրութեանն օգտուելու: Թեմական առաջնորդ մը ազատ արձակելու «ձեռն» ալ կարելի է: Այսօր, Սրբազան Պապն իսկ իրաւունք չունի իր ուզած եպիսկոպոսը լանկարծակի պաշտօնակն ընելու: Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ալ պէտք է ընկալէ այլ կարգ-կանոնով եւ անսղծութեամբ առաջնորդուի: Նման պարագաներուն պէտք է յստակ եւ փաստացի լլայ ազատ արձակուող առաջնորդի դէմ բերուած ամբաստանութիւնը: պէտք է ընկալն առեալ կազմել, կնքակապիլ ինքնապաշտպանութեան ուղիք տալ եւ ապա արդիւնքը հրապարակել:

Ե) Գոկտեմբերի 9-ին անակնկալի ծկանք երբ ֆաքսով անուցանեք Ձեր 7 հոկտ. թուակիրը (հ.2003), որուն կցուած էր ԳՀԽ-ի անդամներու «Նոր ցանկ մը» ամուսնը որեւէ յանձնարարութեան: Զանի մը օր յետոյ այս անգամ Մայր Աթոռ Սուրբ Եփրեմի կողմէ հրապարակուեց մը եղաւ, ըստ որում կը ծանուցուէր, որ «Հայ-Ռուսկոսկան տնօրէնութեամբ» ԳՀԽ-ի Նոր անդամներ «Կշանակուած են»: 18.VI.-1945 թ. Կանոնադրութեան (յօդ. 7) եւ 21.IX.1995 թ. Սահմանադրութեան 10-րդ (յօդուած 117) համաձայն, ԳՀԽ-ը Եկեղեցւոյ քարծրագրով գործադիր իշխանութիւնն է եւ կ'ընտրուի Ազգային Պատգամաւորական Ժողովի կողմէ: 1995-ի Ազգային Պատգամաւորական Ժողովին յստակ կերպով դրուած էր, որ ԳՀԽ-ը «ԱՆՏԵՐՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ» եւ ՀԵՂԻՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ունենալու համար անոր անդամները ընտրութեամբ պէտք է պաշտօնի կոչուէին: Գալով այժմու ԳՀԽ-ին, անոր կազմին մէջ ամենեւին պէտք չկար որեւէ փոփոխութիւն ընելու: Միեւն Ազգային Եկեղեցական Պատգամաւորական յաջորդ Ժողովը (կամ Երկայնացուցական Ժողովը): Ձեր Երանաշնորհ Նախորդն ալ այդպէս ըրած էր արդեն: Փոփոխութիւնները, կամ Նոր նշանակումները, եթէ այնքան անհրաժեշտ կը նկատուէր, այժմու ԳՀԽ-ի անդամներու ինքն, կամ առ նուազն ատենապետ Պատրիարքներու հետ խորհրդակցութեամբ կրնայիք ընել: Այդ ալ չեղաւ: Այժմ հարց կը ծագի, թէ ի՞նչ է ԳՀԽ-ի անդամ դառնալու չափանիշը: Պարզապէս Կաթողիկոսի կողմէ նշանակուե՞լ: Այդ ընդունելի կ'ըլլար իմայն այն պարագային, եթէ ԳՀԽ-ը լոկ «Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի խորհրդատու մարմինն է» (Երբեք Սփիւռքի Կանոն. յօդ. 9.25): Եւ եթէ այս վերջին տրամադրութիւնով պիտի ղեկավարուէիք, այդ պարագային, «Նոր ցանկը» ինչո՞ւ 12 սփիւռքահայերու ընդգրկմամբ կը հակասէ Եր.Սփ.Կան. 29-րդ յօդուածին: Գալով Պատրիարքներու մասնակցութեան, 1945-ի եւ 1995-ի Կանոնադրութեան տրամադրութիւնները անշի ջան պարզ են: Պատրիարքները Կաթողիկոսին կողմէ որեւէ պաշտօնի չեն «նշանակուիր», կարգ մը Ժողովներու Ի ՊԱՇՏՈՆԵ կը նախագահեն կամ կ'ատենապետեն:

զ) Ձեր անմիջական շրջանակէն դուրս, անշուարտով մէկ ճրուած հայորդիք ի՞նչ կը մտածեն Եկեղեցւոյ, Մայր Աթոռի եւ իրենց Ընդհանրական Հայրապետին մասին: Տախքախիչ մեծամասնութիւնը չի կարողար մամուլի Դիւանի հաղորդագրութիւնները, իսկ հեռուատաւտային հաղորդումներուն կը հետեւի կասկածամտութեամբ եւ դառն ընտանեացիներով: Սոցիալ-տնտեսական լուրջ խնդիրներ, «Եկեղեցին» դա՛ ժողովուրդն է» լուրջագի գործնական սնանկացումը, Եկեղեցիի եւ Եկեղեցականներու նիւթական շուկայութիւններն ու նանրասիրութիւնը, միջնադարեան ձեւի, գործելակերպի եւ ինքնարտայայտման զգալի անհաղորդակցութիւնը եւ յարկապէս հոգեւոր առաքելութեան անբարոյական եւ անազգայն վիճակն անմիջական ուսումնասիրութեան կարօտող ծանր փաստեր են: Դեռ կան Եջմիածին-Անթիլիաս փոխ-յարաբերութիւններու, միջեկեղեցական եւ միջկրօնական յարաբերութիւններու, Եկեղեցի-պետութիւն փոխ-յարաբերութիւններու հետ կապուած լուրջ հարցեր:

Վերոյիշեալ եւ այլ պարագայից վերաբերեալ մենք միշտ պատրաստ ենք Ձեզի հետ խորհրդակցելու, եւ կ'առաջարկենք, որ յարմար տեղով մը երբ Երուսաղիմ գտնուիք, թերեւս փախայն երեքս՝ Մայր Աթոռ Սուրբ Եջմիածին, Սուրբ Երուսաղիմի եւ Կ.Պոլսոյ Աթոռակալներու մէկտեղուիք խորհրդակցութեան մը համար:

Հայցելով Տիրոջմէ Աստուածային օրհնութիւն Եպիսկոպոսապետիդ եւ Մայր Աթոռոյ Միաբանութեան վրայ, խոնարհ աղօթակցութեամբ մնամք՝

Եղեղեցական տեղով Ի Բոքարան,

